

Róma és Brahma között

Tamás-keresztények Dél-Indiában

Üdvözlésképpen egy túlméretezett Ábrahám-szobor fogadja a látogatót. Több mint 10 méteres magasságával kiemelkedik egész környezetéből. Az *Anugraha Gyógyulási és Megújulási Központ*hoz (Anugraha Renewel Centre) mutatja az utat, ahol a Spiritualitás és Ökumené nagybetűvel írott szavak. Katolikus kispapok készülnek itt felszentelésükre, muzulmánok és keresztények keresik közös alapjait, laikusok jönnek lelkigyakorlatra, imádkozni és meditálni. És ide tartozik egy Assisi Szent Ferenc emlékének szentelt, ízlésesen kialakított kert is.

Ez még önmagában nem különös, csak hogy ez a központ Indiában van, egy olyan országban, amelyben az emberek 80%-a hindu, akik Brahma és Shiva követői, nem pedig Ábrahám utódai. A központ megálmodója *Joseph Pathrapankal* professzor, a Tamás-keresztények egyik értelmiségi tagja. A közösség története Tamás apostolig nyúlik vissza, aki a hagyomány szerint Kr. u. 52-ben érkezett a dél-indiai kikötővárosba, Kodungalooréba, és 20 éven át folytató élénk missziós tevékenységet.

Kodungalooore zarándokhely legnagyobb szentélye egy gazdagon díszített ereklyetartó, amelyben állítólag az apostol jobb alkarját őrzik. Az előtérben félkörben, magas oszlopokon a 12 apostol és a fontosabb egyházatyák szobra áll, mint akik az ereklye fölött öröködnék.

Hogy Tamás ténylegesen járt-e Indiában, nem állítható teljes bizonyossággal, mégis erre utal néhány dolog, amint ezt *Joseph Pathrapankal* professzor elmondja: „Már a Kr. e. 5. században léteztek zsidó közösségek Dél-Indiában, s ezek élénk kereskedelmet folytattak szülőhazájukkal. Gyanítható, hogy Tamás tudott róluk, és *Claudius császár* üldözése elől menekült a biztonságosabb Indiába.”

Hogy mi valójában a mítosz, és mi a valóság, nem tudható, egy azonban bizonyos: a Tamás-keresztények a világ legrégebbi keresztény közösségei közé számíthatnak. De miközben a Közel-Keleten és Törökországban csak néma romok tanúskodnak a kora keresztény gyülekezetekről, csaknem kétezer év után is csodálatra méltó a Tamás-keresztények eleven közösségi élete.

A brahmanok

Több minden utal arra, hogy az első századokban a Tamás-keresztényekre hatással voltak a brahmanok, az indiai papi kaszt. Számos brahman vette föl a kereszténységet, s ez meglepő fejlemény, minthogy a hindu társadalomban ők kivételezett helyzetet élveznek. A mai keresztény misszionáriusok térítései inkább a szociálisan perifériára szorultak, az érinthetetlenek és a törzsi lakosság körében eredményesek.

David Selvaraj, dél-indiai protestáns teológus és Bangalore metropoliszában az egyik nagy szociális projekt vezetője egyenesen úgy tekint a Tamás-keresztényekre, mint a keresztények közötti brahmanokra: képzett, ugyanakkor elszigetelt elitre. És megvilágítja az okokat, miért tért át sok brahman: „A kereszténységre való áttérést nem csupán anyagi

okokra vagy identitáshiányra lehet visszavezetni. Ősi hagyományok szerint a brahmanokat intellektuálisan győzte meg Jézus üzenete. Még ha hinduk voltak is, brahmanok, papok voltak. Lefordították a Bibliát, a fordítás végére érve pedig megbizonyosodtak annak igazságáról, és keresztények lettek.”

Az istentiszteleteken és az egyházközségekben ma is érezhető valami a Tamás-keresztények különlegességéből. Egyszerű hétköznapiokon is olyan benyomást keltenek, mint vasárnapokon. A férfiak inge hibátlanul vasalt, a nők ruháján sehol egy pecsét. A templom padlózata olyan tiszta, hogy abrosz nélkül is enni lehetne róla; mindez egyáltalán nem szokványos Indiában. Nyilvánvalóan fontos a hívőknek, hogy nagyon ápoltan jelenjenek meg Isten előtt. A teli templomban gyakorlatilag senki sem kelti azt a benyomást, hogy csupán kötelességből vagy társadalmi nyomásra jött szentmisére. A férfiak és a nők egyaránt buzgón énekelnek és imádkoznak, olyan élenséggel, amelyért a világ többi részén sok keresztény egyházi vezető irigyli a Tamás-keresztényeket.

A nehéz gyarmati örökség

De a Tamás-keresztények is megélték a keresztény hittestvéreik által indított üldözések idejét. Katolikusoknak vallják magukat, de különböznek a római katolikus rítustól. Hatott rájuk a kelet-szíriai egyház, amely a muzulmán hódításig perzsi központtal működött. Kifejlesztették saját szír nyelvű liturgiájukat és sajátos szertartásaikat. Énekeik és imádságaik sokkal jobban bekapcsolják híveiket az istentiszteletbe, mint ezt Róma megszabja.

A portugál gyarmatosítók, akik a kései 15. században megjelentek India nyugati partján, meglepődtek, hogy ott keresztényekkel találkoztak. A meglepetés azonban megütközésbe csapott át, amikor észrevették, hogy a helybeliek saját rítusukat követik. A kúria felhatalmazásával mindent elkövettek, hogy ezeket a szertartásokat latinossítsák. Elrabolták a helyi püspököket, és a római hierarchia alá vetették az egyházközségeket. A Tamás-keresztények azonban semmiképpen nem akartak lemondani függetlenségükről. 1653-ban szakítottak Rómával, s ezt a titkos ceremóniával pecsételték meg, amelyet a „Ferde Kereszt előtti eskünek” neveznek. Csak a Vatikán számos engedménye után, évtizedekkel később tért vissza a Tamás-keresztények többsége Róma ölére. Szírmalabár egyháznak nevezik magukat, egyesültek a Vatikánnal, és kb. 4 millió tagjuk van. Malabár India déli partjának ősi neve. Továbbra is a kelet-szíriai rítust követik, amit Róma már jóváhagyott, a II. Vatikáni Zsinat szerinti liturgiát azonban saját *malayalam* nyelvükön végzik.

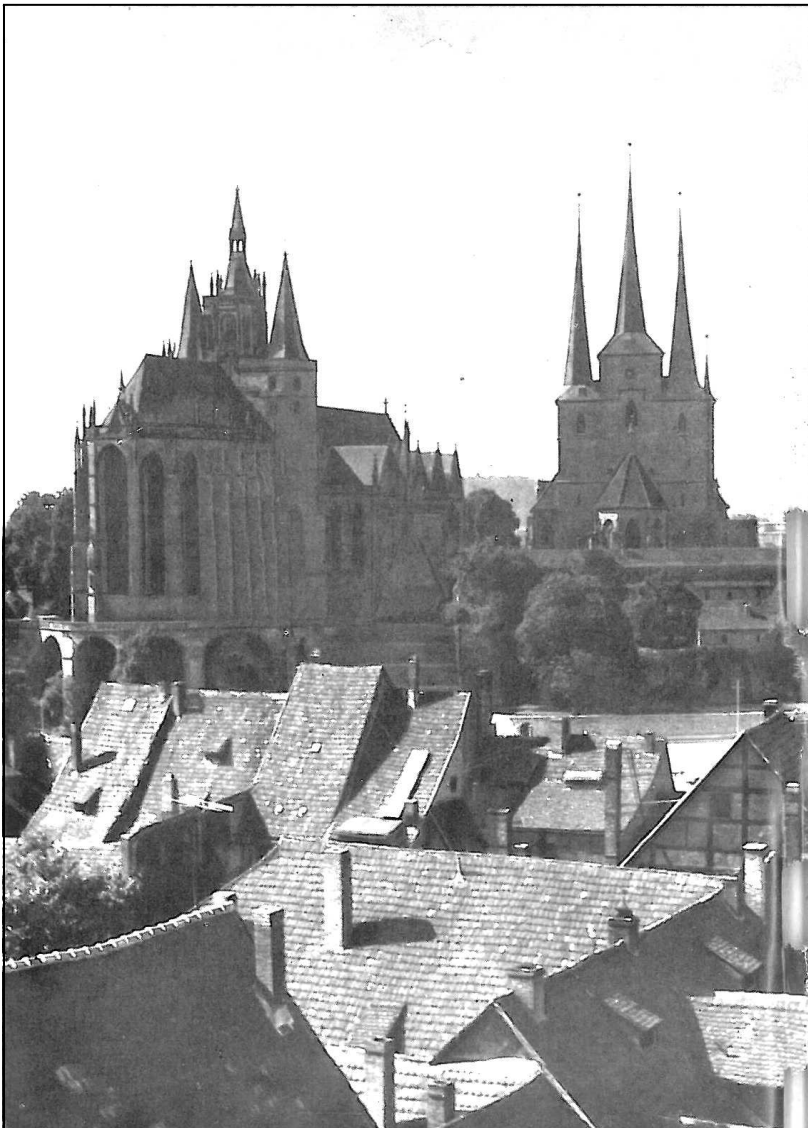
A Tamás-keresztények egy kisebbsége eleinte nem támogatta a megegyezést Rómával, és a szírmalabár egyházba tömörült. Csak 1926-ban tértek vissza Rómához, s mintegy 400 000 hívő tartozik hozzájuk. Emellett működik a római katolikus egyház a mumbai (korábban Bombay) püspök vezetésével. A Tamás-keresztények további megosztottságához ve-

zetett, hogy a brit gyarmatosítás során egy részük az anglikán egyházhoz csatlakozott. Őket Mar-Tamás-Egyháznak hívják, híveik száma szűk egy millió. És ehhez jön még néhány orthodox közösség.

Két elefánt

Még ha az első indiai keresztények a hindu hagyományból érkeztek, és a brahmanok határozták is meg őket, a keresztények és hinduk közötti kapcsolat nem egészen problémamentes. Ezzel a Tamás-keresztényeknek is számolniuk kell, s ez csak alaposabb megfigyelés nyomán válik világossá. Kerala sok tekintetben a tolerancia és a multikulturális sokszínűség mintaállama. A keresztény és hindu templomok, valamint a mecsetek békében megférnek egymás mellett. A hívők is tisztelik egymást, senki nem akar egyeduralgoként fellépni. Kerala összlakosságának 20%-a keresztény, s ők fontos társadalmi szerepet töltenek be.

Azonban egész Indiában csupán a népesség 3%-át teszik ki a keresztények. Kerala egyik legősibb közösségében tett látogatásunkkor nyilvánvalóvá válik, hogy a keresztényeknek itt is engedményeket kell tenniük a botránkozgatás elkerülése érdekében. Az út kalandos erdei úton vezet Kerala keleti részén, ahol a lapos tengerpartot követően kellemes hőmérsékletű dombvidékre érünk. Dús zöldnövényzet kíséri az utat.

Az út utolsó szakasza meredeken fölfelé tart, mintha kilátóhelyre érkeznének. Az út végén azonban egy templom áll, *Nilakkal* temploma. Tetején két sötét-szürke elefánt áll – a környezetnek tett engedményként, ugyanis a környéken vadon élő elefántcsordák vannak. Viszont az erdő közepén felmerül a kérdés: Hol van a templomhoz tartozó közösség?

Nilakkal jelentőséget történelmi múltja adja. A hagyomány szerint ez azon hét keresztény közösség egyike, amelyeket még maga Tamás apostol alapított, és ráadásul az egyetlen olyan, amely nem a tengerparton vagy folyó mentén fekszik. Szűk 2000 évvel ezelőtt jelentős kereskedelmi út vezetett a templom lábához. Ez azt jelenti, hogy itt valami nem stimmel a földrajzzal. Az eredeti templom innen 6 km-re volt. Azt otthagyták, mert a kereskedelmi úton rablóbandák is garázdálkodtak, és nyilván várokat okoztak a közösségnek is. Mivel ez a veszély ma már nem fenyeget, a Tamás-keresztények elhatározták, hogy újból életre keltik a közösséget. 1983-ban kezdték meg az új templom felépítését, azonban a történelmi helytől távolabbra kellett menniük, ott ugyanis manapság egy Shiva-templom áll, amelynek fenntartói nem éppen a keralai toleranciáról híresek. A 6 km-es biztonsági távolság a bonyodalmak elkerülésére szolgál, különösen akkor, amikor sok zarándok tart a hindu templomhoz. A templomépítők tisztában voltak

azzal, hogy egy ilyen félreeső helyen nem alakulhat ki olyan egyházközségi élet, mint a városokban. Közvetlenül a templom mellett berendeztek egy nagy vendégházat, amely elsősorban szemináriumoknak és lelkigyakorlatoknak ad helyet.

Vissza Szent Tamáshoz. Dél-indiai missziója során nemcsak a nyugati parton alapított közösségeket. Élete végén a keleti parti Madraszban működött, a mai Chennaiban, ahol 72-ben gyilkolták meg, elmélyült imádkozás közben. A templom, amelyet vértanúsága helyén emeltek, egyike az egyre terjeszkedő nagyváros legszebb kilátópontjainak. Maga az épület szerény. A nagy, minden oldalán nyitott, de fedett csarnok hívők sokaságának befogadására alkalmas. Szobor emlékeztet II. János Pál pápa látogatására, mint ahogy Teréz anyát is kőbe vésve örökítették meg. A gyilkosság helyénél is fontosabb a temetkezési hely, a Tamás-bazilika kriptája Mylaporeban, közel az Indiai-óceánhoz. A városrész az ötmillió metropolisz pulzáló központjának része. A bejáráshoz egy belső udvaron keresztül vezet az út, s ez az udvar elszigeteli Isten házát a nyüzsgő nagyvárostól.

A Tamás-keresztények büszkék arra, hogy ez a bazilika egyike annak a három templomnak az egész világon, amelyet egy apostol csontjai fölé emeltek. A másik kettő: a Szent Péter-bazilika Rómában és a Szent Jakab-katedrális Santiago de Compostelában.

Klemens Ludwig

Forrás: Publik-Forum, 2013/7